

SØNDAGSPANELET

USA's højesteret – jura og politik

Efter den amerikanske højesteretsdommer Antonin Scalia's død er der udbrudt hård politisk kamp om udnævnelse af hans efterfølger. Hvorfor er det sådan? Og hvorfor er det helt anderledes i Danmark?

JENS PETER CHRISTENSEN

Har været højesteretsdommer siden 2006. Forinden professor i stats- og forvaltningsret ved Aarhus Universitet. Har været formand for en lang række lovforberedende udvalg.

De andre medlemmer af Søndagspanelet:

SØREN PIND

EMILIA VAN HAUE

CLAUS BRYLD

Den 13. februar i år døde verdens nok mest kendte højesteretsdommer, amerikaneren Antonin Scalia. Han blev 79 år og virkede som dommer til det sidste. Scalia's død har givet anledning til omtale verden over, og også herhjemme. "Højesteretsdommers pludselige død udløser en bitter politisk strid" lød overskriften på en stort opsat artikel her i avisen mandag den 15. februar.

Men hvorfor nu denne opmærksomhed? Der er to grunde. For det første Scalia's opfattelse af, hvad der er en dommers opgave. For det andet den amerikanske højesterets rolle i det amerikanske samfund. Det sidste først. I USA spiller Højesteret en central politisk rolle. Ligesom i Danmark er det til syvende og sidst Højesteret, der afgør, hvordan grundloven skal fortolkes. Men i USA går fortolkningen anderledes til end herhjemme. I USA er der tradition for at opfatte grundloven som et udtryk for nogle generelle, vage principper. Grundloven betragtes som et såkaldt "levende dokument", som det er op til dommerne at give indhold, ud fra hvad, de mener, er tidens behov. Tankegangen minder

bestemme, hvordan abortlovgivningen skal se ud. Men amerikanerne tænker anderledes. Virkningen er, at de amerikanske politikere interesserer sig stærkt for, hvem der udnævnes til højesteretsdommer. Udnævnelse af en højesteretsdommer giver mulighed for at sætte præg på det amerikanske samfund i flere årtier frem. Det er præsidenten, der udpeger en kandidat, men det er derefter det folkevalgte senat, der afgør, om vedkommende skal udnævnes.

Før Senatet tager stilling, bliver kandidaten afhørt i flere dage af politikere om, hvad han eller hun mener om centrale politiske og juridiske spørgsmål. Til sidst stemmer politikerne om udnævnelsen. Det er den proces, der nu er gået i gang i USA, hvor præsident Obama håber at kunne udnævne en kandidat med liberale synspunkter, mens Senatets republikanske flertal ønsker en dommer af konservativ observans og foreløbig har tilkendegivet, at man har i sinde at blokere hele processen.

Når netop Antonin Scalia blev så kendt som dommer, skyldes det hans særlige syn på, hvordan den

fattelse en grundlæggende misforståelse at betragte grundloven som "et levende dokument". Den fundamentale fejl ved forestillingen om grundloven som "et levende dokument" er efter Scalia's opfattelse, at den sætter domstolene for højt i det samlede statssystem.

Hvorfor skulle ni dommere i Højesteret i Washington være de nærmeste til at vurdere, hvad den moralske og samfundsmæssige udvikling tilsiger? Det er de folkevalgte i Kongressen og i de enkelte delstater efter Scalia's opfattelse langt mere egnede og demokratisk legitimerede til at afgøre. Hvis man betragter grundloven som "et levende dokument" får man, siger Scalia, et styre af "judicial aristocrats" i stedet for et styre af folkevalgte. Efter Scalia's opfattelse har politikerne for lidt blik for dette. De er blot optagede af, om de synes om dommernes resultater, men mangler blikket for den forvridning af det demokratiske system, som domstolsaktivisme fører med sig.

Efter Scalia's opfattelse skal den amerikanske grundlov ikke betragtes som "et levende dokument",

ans«. Man skal altså som dommer tage grundloven på ordet – og ikke digte videre på den og forsøge at lægge sin egen moralske eller politiske opfattelse ind i den. Skal grundloven ændres, må det være op til de folkevalgte politikere, ikke til dommerne.

Man kan med rette diskutere, om Scalia altid levede op til sine egne principper. Men under alle omstændigheder har hans syn på juridisk fortolkning og dommernes rolle i et demokrati interesse også i en dansk og europæisk sammenhæng. Skal man sige det kort, må man konstatere, at den danske højesterets tradition for grundlovsfortolkning langt på vej flugter med den opfattelse, at det ikke er dommeres opgave at indfortolke regler og principper i grundloven, som ikke fremgår af grundloven selv. I modsætning til USA er der derfor herhjemme heller ingen politisk kamp om udnævnelse af Højesterets dommere. Det er justitsministeren og dronningen, der underskriver, men det er reelt Højesteret og det uafhængige Dommerudnævnelsesråd, der bestemmer. De fleste vil nok mene,

CHRISTENSEN

MARC-CHRISTOPH WAGNER

BENTE TROENSE

europæiske menneskerettighedsdomstols virksomhed.

Forestillingen om grundloven som "et levende dokument", som dommerne skal give indhold ud fra, hvad de mener, er tidens behov, har i en række tilfælde ført til, at den amerikanske højesteret har erklæret love, vedtaget af de enkelte amerikanske delstater politiske flertal, for grundlovsstridige. Den amerikanske højesteret har f.eks. i flere tilfælde underkendt lovgivning, som forbyder abort. Der står ganske vist ikke et ord om abort i den amerikanske grundlov, men flertallet i Højesteret har henvist til et abstrakt princip om retten til "privacy". Det er svært at oversætte, men betyder efter ordbogen retten til "privatliv". En sådan ret står der ikke noget om i den amerikanske grundlov. Dommerne har selv fundet på det og givet det grundlovs-kraft. Og de bestemmer selv fra sag til sag, hvad der nærmere skal ligge i dette princip.

I Danmark ville vi kalde den slags for juridisk frihåndstegning. De fleste herhjemme ville nok også mene, at det må være op til politikerne, og ikke dommerne, at

at formidle. Det er efter Scalias op-

what it says, and says what it me-

en amerikaner ville undre sig.

Tyrkiet vil ødelægge EU's kerneværdier

Karen Marie Højgaard
Borgmester Jørgensens Vej 7, Aalborg

Flygtningesituationen har presset os i EU; Schengen-samarbejdet er blevet udfordret, og vi hører ofte, at EU er et eksperiment, som har fejlet. Argumentet brugt i denne sammenhæng er ofte, at den genindførte grænsekontrol vil ødelægge det indre marked og derfor EU. Men det indre marked står og falder ikke med Schengen.

Selvom Schengen efterhånden

er ved at gå op i limningen, eksisterer det indre marked, ligesom det altid har gjort det for Storbritannien og Irland, som ikke er medlemmer af Schengen, men som er medlemmer af EU's indre marked. Det, der vil ødelægge EU, er, at vi er klar til at smide vores grundlæggende værdier bort. Og hvis vi går på kompromis med vores værdier, taber vi.

EU har indgået en aftale med Tyrkiet om at bremse flygtningestrømmen; alle flygtninge og mi-

granter, der ankommer til Grækenland vil blive sendt tilbage til Tyrkiet. Det har derfor været nødvendigt for EU at indgå i et samarbejde med Tyrkiet, som bl.a. vil betyde, at de potentielt vil få fjernet deres visakrav. Derudover har EU og Tyrkiet forpligtet sig til at åbne et kapitel i forhold til forhandlingerne om EU-medlemskab.

Dette er et problem, da Tyrkiet langt fra deler værdier med os. Tyrkiet har ingen lovgivning om antidiskrimination. Dette gælder både

diskrimination af race, etnisk herkomst og diskrimination mod homoseksuelle. Tyrkiet står også langt fra vores værdier, når det kommer til lighed mellem kønne. Både Erdogan og præsidentfruen har udtalt sig om kvinders rettigheder og plads i samfundet. Erdogan har bl.a. udtalt, at man ikke kan betragte kvinder og mænd som ligeværdige, og han har også arbejdet mod at forbyde aborter. Præsidentfruen har udtalt, at en kvinde først og fremmest er en

mor. Intet af dette stemmer overens med de værdier, vi har i EU, og også Amnesty International er kritiske over for det tyrkiske styre.

Den europæiske union er desperat efter at holde flygtninge uden for de europæiske grænser og er åbenbart villig til at betale hver en pris. Erdogan vil formentlig fortsætte med at udvikle landet i en mindre demokratisk retning, og jeg frygter, hvordan Tyrkiets tætte samarbejde med EU vil påvirke os i det lange løb.